

Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Enhed: INTRET
Sagsbeh.: SSH
Sags nr.: 0903364
Dok. Nr.: 265700
Dato: 8. juli 2010

**Referat af møde i Samarbejdsudvalget den 5. - 6. november 2009
i Nuuk**

Tilstede:

Fra den grønlandske delegation: Karna Jokumsen, Birgit Niclasen, Hans Karlsen, Jens Danielsen og Flemming Stenz.

Fra den danske delegation: Katrine Schjønning, Lis Keiding og Peter Bjerregaard.

Sekretær for udvalget: Steen Hartvig Hansen.

Afbud fra Kaare Ulbak og Lars Thorbjørn Jensen fra den danske delegation og tilforordnet: Kent Kleinschmidt, som ikke har ønsket at fortsætte i udvalget.

1. Godkendelse af referat fra sidste møde

Referatet blev godkendt.

2. Valg af referent

Referatet tages af Birgit Niclasen og Steen Hartvig Hansen i fællesskab.

3. Gensidig orientering om hvad der er sket siden sidst

Orientering fra Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse ved Katrine Schjønning:

Samråd i Grønlandsudvalget

Sundhedsministeren var i samråd i Folketingets Grønlandsudvalg den 26. februar 2009 for at svare på to spørgsmål. Det ene handlede om status for de undersøgelser, som var foretaget vedrørende plutoniumforureningen i Thuleområdet, og hvilke initiativer, der forventes i forlængelse heraf.

Det andet spørgsmål gik på, om ministeren ville medvirke til at iværksætte helbredsundersøgelser af alle de grønlandske og danske ansatte på Thulebasen, der er berørt af plutoniumforureningen i forbindelse med ulykken i 1968.

Ministeren gav et samlet svar på spørgsmålene og tilkendegav, at regeringen ikke ønsker at skjule noget i denne sag. Ministeren sagde, at "alt, hvad vi har fået kendskab til i tidens løb, er lagt åbent frem. Det er en sag, som regeringen ser på med stor alvor."

Herefter gav ministeren et kort rids over, hvilke undersøgelser af forureningen med plutonium, der er foretaget i området omkring Thule siden flystyrtet i 1968, herunder Risøs undersøgelser.

Ministeren redegjorde endvidere for de tiltag, som regeringen og landsstyret har taget som følge af Risøs undersøgelse fra 2003, nemlig at der er nedsat en Samarbejdsgruppe, iværksat en opfølgende undersøgelse af forureningen i Thuleområdet og planlagt en befolkningsundersøgelse.

Ministeren tilkendegav til sidst klart, at en befolkningsundersøgelse ikke kommer til at omfatte Thulearbejderne, idet regeringen anser deres sag for afsluttet.

Spørgsmål stillet til sundhedsministeren:

Folketingets Grønlandsudvalg stillede i februar måned 2009 en række spørgsmål til sundhedsministeren. Spørgsmålene handlede om henholdsvis helbredsoplysninger vedr. Thulearbejderne, de sundhedsmæssige konsekvenser af, at der evt. ligger en bombe på havbunden og mødefrekvensen i samarbejdsudvalget.

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse vil sørge for, at spørgsmål og svar bliver oversat til grønlandsk og lagt ud på hjemmesiden Thulesundhed.dk.

Spørgsmål stillet til udenrigsministeren

Udenrigsministeren besvarede i december måned 2008 en række spørgsmål fra Grønlandsudvalget. Spørgsmålene kom som følge af, at en BBC-artikel hævdede, at der i amerikanske dokumenter kunne findes bevis for, at der ligger en ueksploderet bombe på havbunden.

Udenrigsministeren var endvidere i samråd i Grønlandsudvalget om sagen. Udkommet heraf blev, at udenrigsministeren bestilte DIIS-rapporten.

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse vil sørge for, at spørgsmål og svar bliver oversat til grønlandsk og lagt ud på hjemmesiden Thulesundhed.dk.

Hjemmesiden Thulesundhed.dk

Hjemmesiden opdateres løbende med nye dokumenter som fx Risøs statusrapport fra undersøgelserne i Thuleområdet i sommeren 2008. Endvidere har Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse besvaret enkelte spørgsmål, som er blevet stillet til brevkassen. Spørgsmål og svar er lagt ud på hjemmesiden.

Det blev besluttet på mødet, at det bør overvejes, om den grønlandske del af hjemmesiden kan gøres mere brugervenlig. Der skal fx luges ud i ord eller sætninger, som står på dansk og ikke grønlandsk.

Endvidere kan det overvejes at oversætte yderligere materiale til grønlandsk fx ved at oversætte konklusionerne fra nogle af de rapporter, som ligger på hjemmesiden, til grønlandsk.

Endelig bør hjemmesiden linke til andre grønlandske hjemmesider.

Den uafhængige gennemgang af Risøs undersøgelse i Thuleområdet

På mødet i Samarbejdsudvalget i februar 2007 blev projektforslaget "Thule 2007 – undersøgelse af radioaktiv forurening på landjorden" drøftet, og det blev besluttet at Sundhedsstyrelsen skulle tage kontakt til det Internationale Atomagentur (IAEA)

med henblik på at få en uafhængig vurdering af det tekniske forhold i projektforslaget.

På den baggrund har IAEA gennemført en International Peer Review af projektforslaget. Rapporten ligger på Thulesundhed.dk.

Review-rapporten indeholder en kort gennemgang af baggrund, review-arbejdets tilrettelæggelse, anbefalinger og konklusioner. Sundhedsstyrelsen og Risø har tilkendegivet, at både drøftelserne med IAEA-teamet og anbefalingerne og konklusionerne i rapporten har været af væsentlig betydning for projektets afslutning og afrapportering.

Under dette punkt oplyste Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse endvidere, at den endelige rapport om Risøundersøgelsen forventes færdig omkring 1. april 2010.

Orientering om DIIS-rapporten

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse ved Katrine Schjøning orienterede om hovedkonklusionerne i DIIS-rapporten.

For et år siden, den 10. november 2008, blev der på den britiske tv-kanal BBC's hjemmeside bragt en artikel om flystyrtet ved Thulebasen den 21. januar 1968.

Artiklen hævdede, at der efter flystyrtet kun kunne redegøres for 3 af de ombordværende 4 atombomber, og at man fra amerikansk side skulle have foretaget en række ubådsundersøgelser for at eftersøge denne 4. bombe uden at informere danske myndigheder.

Både fra dansk og fra grønlandsk side blev det vurderet, at artiklens påstande, som sådan ikke var nye.

Udenrigsministeriet anmodede de amerikanske myndigheder om at udlevere de dokumenter, der havde ligget til grund for artiklen. Kort før jul modtog Udenrigsministeriet 348 dokumenter fra det amerikanske energiministerium. Materialet blev allerede i 2001 udleveret til BBC-journalisten Gordon Corera, der er forfatter til artiklen i 2008.

Disse "nye" dokumenter blev sammenholdt med de 317 dokumenter, som blev nedklassificeret og frigivet af de amerikanske myndigheder i 1994. Det bekræftede, at der ikke var noget nyt i historien. De dokumenter BBC refererede til, var allerede kendt af danske og grønlandske myndigheder.

Imidlertid kunne det med så mange dokumenter ikke afvises, at der i det omfattende materiale kunne findes nye elementer, som kunne belyse sagen. Udenrigsministeren anmodede derfor Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) om at se materialet igennem med henblik på eventuelle opdateringer af DUPI-redegørelsen fra 1997.

Den 3. august 2009 offentliggjorde udredningschef hos DIIS, Svend Aage Christensen sin udredning af flystyrtet ved Thulebasen med fokus på de fire bomber.

Udredningen fik følgende titel: "Marskalstaven – Der er ikke nogen bombe, der var ikke nogen bombe og de ledte ikke efter nogen bombe.

Det konkluderes i udredningen, at alle fire bomber blev ødelagt ved flystyrtet, og at der dermed ikke befinder sig en hel, ueksploderet bombe i havet ved Thule.

Man ledte ikke efter en bombe, men efter en våbendel – den såkaldte "Marskalstav", der er en cylinderformet genstand med en længde på ca. 50 cm og en tykkelse på ca. 5 cm. Denne våbendel indeholder radioaktivt materiale, og man ønskede at finde den, således at andre stater ikke ville kunne få adgang til oplysninger om amerikansk våbendesign. Hvis man havde ledt efter en hel bombe, ville eftersøgningsoperationen have haft en anden bevågenhed og størrelse.

Udredningen påviser også, at ubådseftersøgninger, modsat påstanden fra BBC, foregik med de danske myndigheders kendskab.

Endelig konkluderer udredningen, at der var 7,5 kilo plutonium involveret i ulykken, hvilket er lidt mere end de seks kilo, som man fra amerikansk side havde tilkendegivet, men langt fra de 24 kilo som andre kredse har påstået.

Efter orienteringen fra Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse v/Katrine Schjøning tilkendegav Hans Karlsen og Jens Danielsen, at beboerne i Qaanaaqområdet stadig er meget bekymrede for, om der ligger en ueksploderet bombe på bunden af havet.

Siden 1968 har befolkningen i området været overbevist om, at der er en fjerde bombe i området. En teori er, at den i dag ligger på havets bund, og at den med tiden er blevet dækket med sand, og at det er derfor, den ikke kan findes. Hans Karlsen og Jens Danielsen gav udtryk for, at de ikke mener, at DIIS-rapporten er kommet til bunds i sagen, og at sagen stadig bør undersøges nærmere. Lokalbefolkningen har oprettet en forening, kaldet B-52, og foreningen har anskaffet måleudstyr til undersøgelse af området for radioaktivitet. Man vil godt have det endelige bevis på, at der ikke er en bombe på havbunden.

Man var i Samarbejdsudvalget enige om, at der i denne sag er brug for sober og reel information til befolkningen i området.

Det blev besluttet, at Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse sørger for, at rapportens konklusion oversættes til grønlandsk.

Orientering fra Sundhedsdepartementet v/Karna Jokumsen

Karna Jokumsen fra Departementet for Sundhed redegjorde for, at Naalakkersuisut i august 2009 endeligt godkendte at den nævnte helbredsundersøgelse af beboerne i Qaanaaq området gennemføres som skitseret. Godkendelsen har været forsinket på grund af Landstingsvalget. Baggrunden for ønsket om en undersøgelse var, at lokalbefolkningen ved borgermøder i 2005 om Risø-undersøgelsens fund udtrykte stor usikkerhed og utryghed omkring eventuelle skadevirkninger på helbred og miljø forårsaget af ulykken, specielt da undersøgelserne havde påvist en fortsat - om end - beskedent radioaktiv forurening af en meget brugt fangstplads

ved Narssaarsuk. På den baggrund fandt Landsstyret i slutningen af 2005 det væsentligt, at der bliver gennemført *en grundig helbredsundersøgelse af alle personer, der efter 1968 har opholdt sig i de eksponerede områder*. Et forslag hertil blev i 2008 skitseret af en samarbejdsgruppe mellem det danske Indenrigs og Sundhedsministerium og Departementet for Familie og Sundhed og senere godkendt af repræsentanter fra Qaanaaq (Jens Danielsen og Hans Karlsen). Formålet med den omtalte undersøgelse er således at afdække, om borgernes oplevelse af et ændret sygdoms- og dødelighedsmønster kan bekræftes videnskabeligt, og om eventuelle ændringer kan tilskrives radioaktiv forurening fra ulykken.

Anvendelsen af undersøgelsens resultater vil helt afhænge af, hvad undersøgelsen kan påvise. I det tilfælde, at resultaterne ikke påviser nogen ændringer i sygdomsmønsteret, der kan forklares ved radioaktiv forurening, vil undersøgelsen kunne berolige befolkningen. I det tilfælde at der i undersøgelsen kan påvises et ændret sygdoms- og dødelighedsmønster, vil det forventeligt afstedkomme krav fra politikere/ befolkning/andre til f.eks. behandlingssystemet. Det er dog ikke muligt på nuværende tidspunkt at estimere sådanne udgifter. De eventuelle følgeudgifter der måtte blive et resultat af undersøgelsen vil skulle afklares gennem forhandlinger mellem Naalakkersuisut og den danske stat, idet evt. økonomiske følgevirkninger endnu ikke er fastlagt.

Den ønskede helbredsundersøgelse omfatter:

- 1) en kvalitativ interviewundersøgelse af befolkningens bekymring og utryghed over ulykkens konsekvenser
- 2) en befolkningsundersøgelse efter samme protokol som befolkningsundersøgelserne i Vestgrønland i 2005-7 og i Østgrønland i 2008, med supplerende undersøgelser til at belyse den aktuelle situation
- 3) registerundersøgelse omkring kræftforekomst og dødsårsager
- 4) tilbud om individuelle helbredsundersøgelser af alle indbyggere i Qaanaaq.

4. Forslag til en befolkningsundersøgelse – drøftelse

Formålet med befolkningsundersøgelsen vil være at få afdækket de bekymringer, som befolkningen i Qaanaaq har haft vedrørende ændringer i sygdomsbilledet siden 1968, hvor et amerikansk B 52 bombefly styrtede ned i området. Helbredsundersøgelsen forventes ligeledes at kunne bidrage til at skabe tryghed i befolkningen i forhold til befolkningens opfattelse af ændringer i sygdomsmønsteret efter flyulykken i 1968.

Undersøgelsen vil dels komme til at omfatte en registerundersøgelse, dels en befolkningsundersøgelse og dels et tilbud om en individuel undersøgelse af den del af befolkningen, der måtte ønske en sådan.

Befolkningsundersøgelsen tilrettelægges ud fra resultaterne af interview med dele af lokalbefolkningen om deres bekymringer for, hvilke påvirkninger en mulig radioaktiv stråling eventuelt kan have haft for deres sundhed.

Formålet med de individuelle helbredsundersøgelser er at tilbyde alle indbyggere i Avanersuaq kommune mulighed for at få undersøgt deres eventuelle strålingsrelaterede helbredsproblemer af en læge. De tilbudte undersøgelser har fokus på den enkeltes utryghed i forhold til hændelsen i 1968 og eventuelle konsekvenser for

eget helbred. Undersøgelsens mål skal være at forsøge at skabe en tryghed for den enkelte og for hele befolkningen i området. Undersøgelsen designes sammen med de lokale sundhedsmyndigheder, således at det sikres, at der kan tages hånd om dem, der evt. måtte vise sig at være syge.

På baggrund af drøftelserne på mødet i Samarbejdsudvalget vil projektforslaget nu blive gjort færdigt. De sidste detaljer vedrørende undersøgelsen forventes på plads inden udgangen af 2009. Undersøgelsen planlægges at pågå i 2010, og resultaterne forventes offentliggjort i 2011. Befolkningen vil blive fuldt orienteret om undersøgelsens fund.

Den danske regering har allerede tilkendegivet, at den danske stat betaler for undersøgelsen. Ansvar for gennemførelsen af undersøgelsen påhviler Departementet for Sundhed i Grønland, som således vil være ejer af projektet.

Hans Karlsen og Jens Danielsen gjorde opmærksom på, at det er afgørende, at undersøgelsen også kommer til at omfatte personer, som er fraflyttet området eller som har været på regelmæssig fangst i området. Foreningen B-52 vil kunne være behjælpelig med at finde frem til tidligere beboere i området og andre, som har færdedes der ofte. Samarbejdsudvalget *tilsluttede* sig, at undersøgelsen også kommer til at omfatte disse personer, hvis de skulle ønske dette.

Der var enighed om, at der bør nedsættes en faglig følgegruppe med uafhængige forskere, som kan tages med på råd med henblik på at få nogle neutrale input til undersøgelsen.

Når undersøgelsen er gennemført skal der gives en grundig og redelig information herom til lokalbefolkningen. Undersøgelsesrapporten vil blive oversat til grønlandsk.

Med hensyn til en eventuel efterfølgende evaluering af, hvad der er kommet ud af befolkningsundersøgelsen, *blev det besluttet* at udskyde stillingtagen hertil til et senere tidspunkt i forløbet.

5. Eventuelt

Departementet for Sundhed vil efter mødet i Samarbejdsudvalget udsende en pressemeddelelse med en orientering om de beslutninger, der er truffet på mødet.

Næste møde i udvalget forventes afholdt i marts måned i København.